

Tretze Vents etc.

DERIV *Setè* [Llull, *Do Pu*, supra; «setè en orde: septimus», Busa-N.]; amb manteniment proclític de la -n, el *DAG* cita el *setèn dia*, sens dubte en algun vell text bíblic parlant del *die dominico quiescens Deus*; «à Montferret --- ils ont une grande confiance en les 'saludadors' ou *setès* (Septièmes) qui avec leur salive, peuvent guérir toutes les plaies», Pere Vidal (*Guide des Pyr-Or*, 191).

¿Seria perquè l'impostor es basava en una creença en la força miraculosa dels setmesons? ¿o potser més aviat en una del setè fill d'un matrimoni? *A setze el vi* (carnestoltes barceloní, 1880 Coromines; *DAG*). *Setena*: «conjunt de set coses» [Belv.]; sovint 'set anys': «Passada la *setena* ---» tornà el galant a *L'Esquiveta* (veg. la cançó en el *Romlo* de MilàF). *Setenari* o *septenari*; amb *setenar* adj.: el *DAG* cita els *Set Psalms penitencials* trad per Fr. JnRomeu amb apologia del «nombre *setenar*» per Innocent III. *Se(p)tenari*: entre altres, certa sèrie de set funcions religioses, amb tradició a la diòcesi de Tortosa (Moreira, *Folkl Tort*, 533), a pagar la qual diversos pobles del bisbat consagraven una propietat rústica: a Culla hi ha el «Bancal del *Setenari*» al peu SO. del Castell (1961).

Setanta [Desclot]. *Setantè* [«s. en orde: septuagesimí» Busa-N., Lab.]; *setanti* 'septuagenari' mall. D'un A. *Setanti* cavaller, donen cites de 1462, 1463 i 1478, els *DAG* i *AlcM* *Setantena*: Jaume I, Llull i Macià passaren de la setantena, però Catalunya no ha tingut sort amb gaires fills de la seva mida. *Setantejar* [*DAG*].

Setembre, del ll. SEPTÈMBER, -BRIS, id.: fou el setè mes de l'any, fins a la introducció dels mesos de juliol i agost a Roma amb el nou calendari julià: «Metem en aquestes treves A. Decz-Castels, d'ací tro a Sent Michel de *setembre* primer qui ve, e d'aquí enant, tro retudes les ag<u>és A Decz-Castels, per 10 dies»: treves entre la seu d'Urgell i el comtat de Foix, any 1244 (PPujol, *DocVgUrg.*, 9.19); pronunciat amb *é* tancada en tot el domini fins al cap dels Pirineus (*setèmbre* Cardós i V. Ferrera, 1932-34). *Setembre* és el nom d'«una fruita» (*DAG*) a la fonda vall vallespirenca de La Fou (càlida i ben regada, al peu de Montferret). *Setembràl*; *setembrí*. *Setembrada*

Setmana, del b. ll. antic SEPTIMANA, derivat de SEPTIMUS 'setè', calcant el gr. ἑβδομάς, -άδος 'setmana' (derivat de ἑβδομος 'setè'): fou un calc molt tardà, car a l'Antiguitat només es troba usat en llatí el manlleu grec *hebdōmas*, -άdis: només en una glossa grecollatina explicant el mot grec (CGL II, 566.1) una mà medieval va posar al marge «id est *septimana*»; però ja degué circular en temps merovingis, tenint en compte que passà, amb tractament bastant popular, a totes les llengües romàniques (llevat del sard, però incloent-hi el romanès) i al cèltic insular, si bé quedaren rastres hereditaris de *HEBDŌMA* en diversos parlars retoromànics, alt-italians i dalmàtics (REW, 7834, 4090, Ernout-M.; Jud, *Zur Geschichte der bundnerroman. Kirchensprache*, 1919; *Sur l'Hist de la Terminologie ecclésiastique de la France et de l'Italie*, 1934).

En català apareix sovint amb assimilació parcial o total de la *t* a la *m*, però convé evitar de totes passes, almenys en una pronúncia cuidada, la reducció a *semana* (cf. *LlengüesC*, 104): la correcta, ben cert, no pot ser amb *tm* ni *dm*, però cal dir *səmmána*/*semmána* amb *mm* doble. Des d'antic trobem grafies amb *nm*: «tornà i e l mas ilex de la Muntada, e pres l'ome e l'aver, e tengu o pres tot, 6 *senmanes*, e a cab de sis *senmanes* fet pleid [l'es rendí, pactà'] çel ome, e fet-lo jurar manves, su a Sen Cristòval de Buse, que no se n clamarie» en un doc del S. XII de l'Alt Cardener (PPujol, *DocVgUrg*, 4 28); *semana* també (ms B, llacuna en P) en les *VidesR*, 158r2, n. 19, traduït *hebdomadæ* (p. 465). «--- Hora --- quart --- *senmana*: hebdomada; lo diumenge ---; espay de una *semana* ---; lo *semaner* o lo qui té càrrec de fer alg. c. tota una *semana*. hebdomadarius; mes ---», OPou (*ThPu*, 337-8); *semana* *DT*o 1670, Belv., Lab. 1840.

De tota manera predominà sempre la grafia amb *tm*: «--- Los sarraïns cuytaren l'exir --- de València --- e ls faem guiar tro sus a Cuylera; e entram-nos-en en la vila --- e quan venc a enant, entorn de 3 *setmanes*, metem partidors que partissen la terra del terme ---», Jaume I (§ 285, Ag, p. 321); «*setmanes*», Llull (*Blanq*, *NCl*. II, 206.14); no és exacte que Muntaner usés *semana* (Bof., *AlcM*) sinó: «gran fo la congregació --- de Çaragoça lo jorn de --- Pasqua --- e lo Sr. rei fo a Çaragoça la *setmana* del Ram», «estegren aquella *setmana* en oració» (§§ 295; 4; Casac. IX, 99, fets de 1328). Veg. cita de *entre setmana* en *BMette* sobre *pago* (a *PAO*).

En la pronúncia vulgar predomina *səmmána*, *semma* a tots els dominis dialectals, llevat del val., on no recordo més que *semána* (la *semána pasà*, fins al N., Vistabella, 1935), però *semmána* cat. occid. fins al cap dels Pirineus (Tor de V. Ferrera, 1932). En una zona bastant gran de la Vegueria de Manresa se sent una notable pronúncia labialitzada: *AlcM* indica *seymána* a Berga, St. Llorenç de Morunys i Bagà, jo vaig anotar *səymána* a Pinell de Solsonès (amb *ə* tirant a *e*), 1964, i a Gresolet (entre Bagà i St. Llorenç) *summána*. Per explicar-ho partírem de la forma *sepmana* del *Colloqui de Dames* i *sempmana* repetida en un doc. mall. de 1433, cit. *AlcM*, on degué haver-hi manteniment mig-savi de la -p- del baix llatí: l'esforç per pronunciar aquesta difícil p conduïa per una banda a labialitzar la *e* > *u* a Gresolet o a vocalitzar -bm- (= *pm*) en *ym*.

Setmanada [Belv.]. *Setmanal* [Lab.]; *bisetmanal*, *trisetmanal*, *setmaner* [OPou, supra]; substantivat en molts docs.: sembla amb el sentit de 'alcavot, -ota, a sou d'algú (potser perquè una cada *setmana* ..)'; en dos docs. mall. de 1458, un altre de 1454 i un altre també del S. XV, p. p. Quadrado, i potser també un de Bna. de c. 1540 (*Ardit* IV, 3, citats pel *DAG*); la *fembra setmanera* potser passà en algun cas a designar la prostituta com creu *AlcM*, però el context del primer i del penúltim dels exs. aplegats pel *DAG* indica inequívocament el proxenet, i en la major part dels altres serà així; d'altra banda aplicat també a capellans, misses i postulants caritatius en un text dels